

sayı 2019/ 1
konu Okuma Kültürü
Programı için öneri

7 Ocak 2019

Sayın **Prof. Dr. Ziya Selçuk**
Millî Eğitim Bakanı

Saygıdeğer Bakanım,

Türkiye, temel okuryazarlık eğitiminde başarılı olmuş dünyanın birkaç ülkesinden biri durumundadır. Türkiye'nin temel eğitimdeki bu başarısına karşın, *okuma kültürü* becerilerinin kazandırılmasında karnesi zayıf ülkeler arasında yer almaktadır. UNESCO'nun belirlediği okuduğunu anlamaya yönelik *eleştirel ve işlevsel okuryazarlık* ile *toplumsal okuryazarlık* göstergeleri bakımından ise Türkiye, dünya ortalaması düzeyindedir.

Bir toplumun *okuma kültürü* göstergeleri, örgün eğitim ve medya ilişkisi yanında *işlevsel ve toplumsal okuryazarlık* düzeyi, sosyo-kültürel ortam, ekonomik, sosyal ve kültürel göstergeler, bireysel ve toplumsal algı vb. gibi çok bileşenli ve çok değişkenli olguların ortaya çıkardığı bir sonuçtur. Türkiye, temel okuryazarlık ile görsel okuryazarlık ilişkisini kuramadığı gibi, *okuma kültürü* felsefesine dayalı bir hayal/ vizyon/ ütopya da ortaya koyamamıştır. Bunun sonucunda ortaya çıkan zihinsel tembellik süreci, Türkiye'nin düşünce ve entelektüel birikimi sığlaşan bir ülkeye dönüşmesine neden olmaktadır.

Okuyan Türkiye için sorulması gereken üç ana soru şunlar olmalıdır: Türk toplumu neden az okuyor? Daha çok okuyan bir toplum hâline nasıl gelebiliriz? Türkiye okuyan bir topluma dönüşürse neler değişir? Bu soruların cevabının Türkiye'yi *okuma kültürü* yolculuğuna çıkaracak *yol haritası* için atılacak somut adımlarla verilmeye başlanacağını öngörüyoruz.

Saygıdeğer Bakanım,

Türkiye'de *okuma kültürü* konusunun Türkiye kadar büyük bir değere sahip olduğunu düşünüyoruz. Türkiye'de *okuma kültürü* konusunun birincil sorumlusu Millî Eğitim Bakanlığı olmakla birlikte, *Okumayan Türkiye Sarmalı*'nin tüm bileşenleri de sorumludur. Ekonomik kalkınma ve büyümeye verilen önem eğitime verilmedikçe; kültürel yoğunluğu azalan, kök sorunlarını çözmeyen, kültürel devamlılığı içinde kendini yenileyemeyen Türkiye gerçeğiyle yüzleşemeyeceğiz. Toplumun tüm katmanlarının okuma becerilerini edinmiş bir Türkiye, kültürel, sosyal ve ekonomik değer üretimini gerçekleştirebilen bir Türkiye'dir. Bireylerin kendilerini gerçekleştirdiği ve seçkinleştiği eleştirel okuryazarlığı gelişmiş bir Türkiye, zihniyet atılımı ile ülkemize ve insanlık medeniyetine katkı sunabilir. (Ek 1)

Okuyan Türkiye için yapılacak çalışmalar örgün, yaygın ve sargın eğitimi kapsayacak boyutları içeren Okuma Kültürü Programı ile başlayabilir. Önerdiğimiz Okuma Kültürü Programı'nın çerçevesi kısaca şöyledir:

Okuma Kültürü Programı;

Türkçenin miğfer ders durumuna göre düzenlenecek;

İnsan Hakları temelinde Çocuk Hakları kültürünü yansıtacak;

bebeklik ve erken çocukluk döneminden başlayacak ve hayat boyu sürecek;

okul öncesi, çocuk ve ilk gençlik edebiyatının evrensel pedagojik, görsel ve estetik kabul ölçütlerini esas alacak;

yazı kültürü ekseninde ve görsel okuryazarlık ile çoklu okuryazarlık becerilerini kazandıracak;

örgün eğitimin tüm kademeleriyle (okul öncesi, ilkokul, ortaokul, lise) ilişkilendirilecek;

bütün derslere yönelik okuma kitapları (lektür) ile okul öncesi, çocuk ve ilk gençlik edebiyatı türlerinin en iyi, klasik ve kanonik örnekleri yanında kültür-medeniyet odaklı temel kitapları kapsayacak;

yazı kültürü ve çoklu okuryazarlık yöntem, teknik ve modellerini içerecek;

öğrenme ve okuma güçlüğü içindeki çocuklara (disleksi dâhil) yönelik içeriklere yer verecek;

ileri okuma kültürü düzeyindeki çocukların ihtiyaçlarını karşılayacak;

amaç ve işlevleri dikkate alarak hazırlanmalıdır.

Saygıdeğer Bakanım,

Modern dünyada hiçbir ülkede bireylerin *görsel okuryazarlık* ve *yazı kültürü* ilişkisi sorunları çözülmüş değildir. Geleneksel, modern ve postmodern süreçler yanında örgün eğitimin işlevini yitirmesi ve medyanın okula dönüşmesi (eşdeğer okul) nedeniyle *okuma kültürü*'nün örgün eğitim ve medya boyutu yanında yaygın ve sargın eğitim ilişkisinin de kurularak çok yönlü işlevi olan *Okuma Kültürü Programı*'na ihtiyaç vardır. 1950'li yıllardan bu yana *yazı kültürü*'ne öncelik veren ülkeler 1970'li yıllardan itibaren *Okuma Kültürü Programları*'na *görsel okuryazarlık* ve *çoklu okuryazarlığı* da dâhil etmişlerdir. (EK 2) Bugün artık *Okuma Kültürü Programları* da kitaptan E-Kitap'a, kütüphaneden Z-Kütüphane'ye uzanan bir dönüşüm geçirmektedir.

Dünyanın çok katmanlı kırılma ve dönüşümler içinde olduğu bir dönemde; Türkiye, kültürel ve felsefi arka planı olan *Okuma Kültürü Programı* ile değer, ölçüt, ilke ve ölçeklere göre geliştirilmiş

bir yapıda; çocuklara çağın becerilerini geliştirme ortamı yanında -çünkü bu beceriler 5 yılda bir yenilenmektedir- kendilerini yenileme becerilerini kazandıracak; *yazı kültürü*'nü ve *görsel okuryazarlığı* ve çocuk-yetişkin tüm bireyleri kapsayacak bir program ile başlangıç yapabilir.

Okuma Kültürü Programı'nın hazırlanması bir programı oluşturmanın ötesinde, çok alanlı, çok yönlü, çok bileşenli ve çok değişkenli bir alana bütüncül bir bakışın yansıması; kültürel ve entelektüel bir yaklaşım yanında katılımcı süreçlerin sonunda gerçekleşebilir. (Ek 3)

Saygıdeğer Bakanım,

MEB Okuma Kültürü Programı hazırlanması için öngördüğümüz aşamalar şöyledir:

- i. Okuma Kültürü Politikası
(Örgün, Yaygın, Sargın Eğitim)
- ii. Okuma Kültürü Stratejisi
- iii. *MEB Okuma Kültürü Programı* için ön bilgiler:
  - a. Çalıştay içeriğinin belirlenerek yol haritasının hazırlanması,
  - b. 1 yıllık çalışma programının planlanması,
  - c. Ana Komisyon ve Alt Komisyonlar ile Program Yazım Grubu'nun oluşturulması,
  - d. Yöntem ve modellerin geliştirilmesi çalışmalarının başlatılması,
(Başarılı ülke modellerinin incelenmesi),
  - e. Programın görüşe sunulması, müzakeresi ve karara bağlanması,
  - f. Uygulama Yönetmeliği ve Kılavuzların sonuçlandırılması,
  - g. İzleme, Ölçme ve Değerlendirme Sistematiğinin kurulması,
  - h. *MEB Okuma Kültürü Araştırma Geliştirme ve Uygulama Merkezi-Enstitüsü*'nün kurulması.

MEB Okuma Kültürü Programı'nın Türkiye'nin bireysel ve toplumsal okuryazarlığında zihniyet dönüşümüne ve okuma kültürü boyutlarının birkaç ölçek genişlemesine ortam hazırlayacağını öngörüyoruz. Uygun göreceğiniz çalışma yöntemine göre Çocuk Vakfı Çocuk Edebiyatı Okulu olarak bütün süreçlerin içinde yer almaya ve destek vermeye hazırız.

Esenlik dileklerimizle ve saygılarımızla,

Mustafa Ruhi Şirin
Çocuk Vakfı Kurucusu

Ekler

- Ek 1** Çocuk Vakfı Okuyan Türkiye Projesi
Ek 2 Okuma Kültürü Programı için
Ön Bilgi Notu
Ek 3 Çalıştay Katılımı İçin Çerçeve